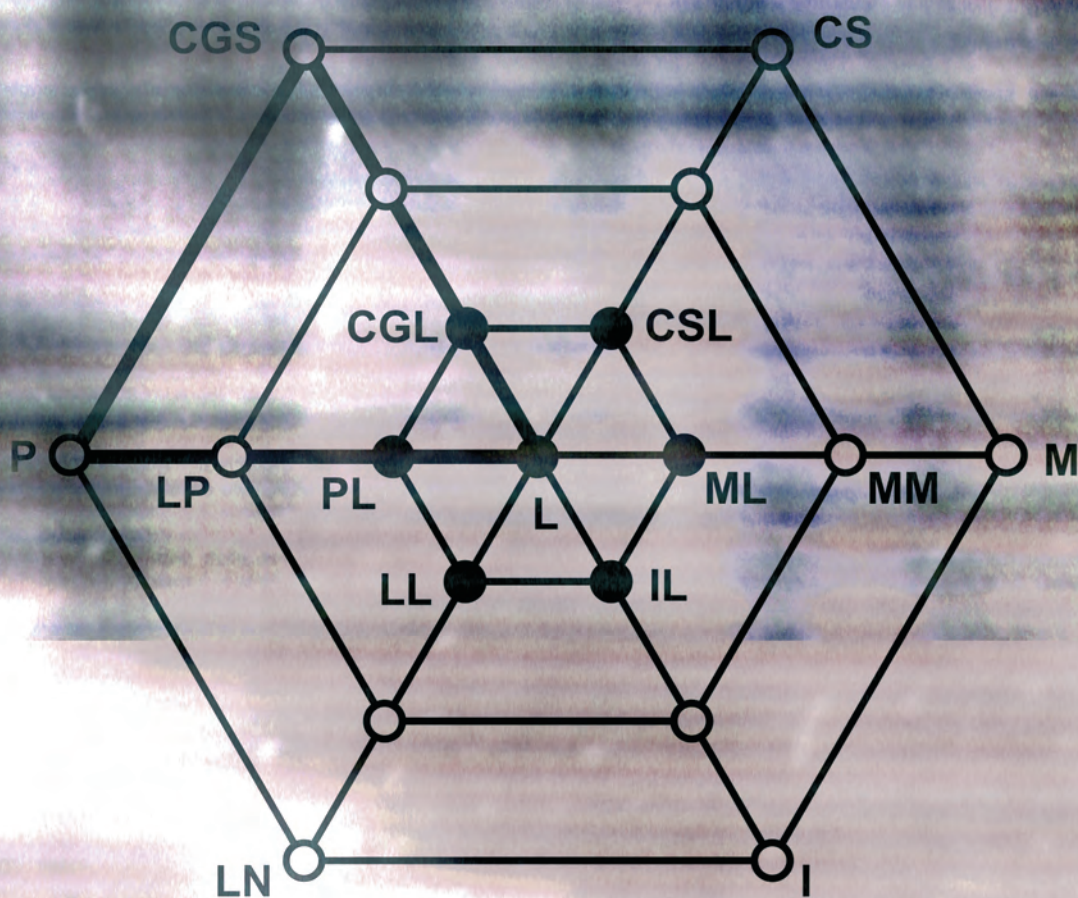

Jerzy Perzanowski

Droga prawdy

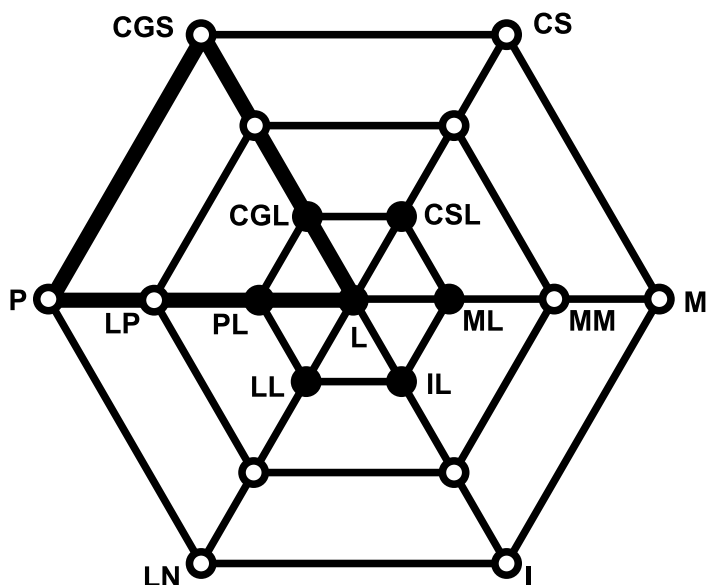

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

Droga
prawdy

Jerzy Perzanowski Droga prawdy

Przełożył z języka angielskiego, zredagował
i przedmową opatrzył Janusz Sytnik-Czetwertyński

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

Książka dofinansowana przez Uniwersytet Jagielloński ze środków Instytutu Filozofii

REDAKTOR NAUKOWY *dr hab. Janusz Sytnik-Czetwertyński*

RECENZENT *dr hab. Piotr Mróz, prof. UJ*

PROJEKT OKŁADKI *Anna Sadowska*

Oryginał:

Jerzy Perzanowski, *The Way of Truth*, in: *Nijhoff international Philosophy Series*, vol. 53, "Formal Ontology", editors: Roberto Poli and Peter Simons, Kluwer Academic Publisher, Dordrecht/Boston/London, 1996, pp. 61–130.

© Copyright by Jerzy Michał Perzanowski

Wydanie I, Kraków 2012

All rights reserved

Niniejszy utwór ani żaden jego fragment nie może być reprodukowany, przetwarzany i rozpowszechniany w jakikolwiek sposób za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych oraz nie może być przechowywany w żadnym systemie informacyjnym bez uprzedniej pisemnej zgody Wydawcy.

ISBN 978-83-233-3313-5, e-ISBN (wersja elektroniczna) 978-83-233-8770-1

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
JAGIELLOŃSKIEGO
www.wuj.pl

Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego

Redakcja: ul. Michałowskiiego 9/2, 31-126 Kraków

tel. 12-631-18-81, 12-631-18-82, fax 12-631-18-83

Dystrybucja: tel. 12-631-01-97, tel./fax 12-631-01-98

tel. kom. 506-006-674, e-mail: sprzedaz@wuj.pl

Konto: PEKAO SA, nr 80 1240 4722 1111 0000 4856 3325

SPIS TREŚCI

Nota edytorska	VI
Janusz Sytnik-Czetwertyński <i>Perzanowskiego droga prawdy</i>	VII
 Jerzy Perzanowski <i>Droga prawdy</i>	 1
1. Wprowadzenie	3
2. Byty, byt poszczególny i Byt jako taki	5
3. Związek ontologiczny	7
4. W stronę teorii związku ontologicznego	9
Język	10
Aksjomaty logiczne	11
Podstawowe definicje ontologiczne	11
<i>Objectiva</i>	12
Zbiory	13
Idee	13
5. Niektóre klasyczne pytania ontologiczne	15
6. Intermezzo lingwistyczne	18
Trochę etymologii	18
Gramatyka porównawcza: greka, łacina, angielski, niemiecki, polski	20
Zamiast zakończenia	26
7. Zarys Pierwotnej Teorii Bytu – PTB	27
Rozważania teoretyczne	27
Rezultaty	29
Modele	35
Komentarze	36
Ujęcie alternatywne	38
8. W stronę Rozszerzonej Teorii Bytu – ETB	41
Zbiory i idee	41
Idee puste	45
Związki pomiędzy pojęciami abstrakcyjnymi	46
Tożsamość	47
Jakości abstraktorów	49
Rozszerzona Teoria Bytu – ETB	50
Podstawy i formy	52
Nieskończoność	54
Uwagi końcowe	55
9. Zrewidowane twierdzenie Parmenidesa i odpowiedzi na pytania klasyczne	56
10. Podsumowanie	62
Podziękowania	63
Bibliografia	65

NOTA EDYTORSKA

Oryginalny tekst powstawał w latach 1978–1984. Został napisany w całości w języku angielskim. I tylko w tym języku. Poprzedziły go artykuły wydawane w latach 1978–1984. Materiał miał kilka wersji. W kolejnych Jerzy Perzanowski czynił poprawki, a przede wszystkich zmieniał notację, szczególnie wobec pojęć negatywnych. Zastosował wówczas notację z minusami, co znacznie ułatwiło prace redakcyjne.

Tekst, który tłumaczyłem, ukazał się w zbiorze Roberto Poliego. Porównywałem go z wersjami wcześniejszymi oraz artykułami pisanymi w trakcie badań nad problematyką.

W publikacji przewija się bardzo specjalistyczne słownictwo oraz wiele pojęć wprowadzonych przez Perzanowskiego wyłącznie na użytek pracy. W odniesieniu do pojęć bytu nie było żadnych komplikacji, Autor prowadził bowiem badania również nad strukturą języka polskiego, podobnie jak w wypadku badań nad greką, łaciną, językiem niemieckim i angielskim, w punktach (6.31–6.34) sam Autor proponuje określone nazewnictwo w języku polskim.

Większy problem stanowią takie pojęcia; jak *objectiva* i *objectivum*, dla których nie starałem się szukać odpowiedników i przyjąłem je za Autorem.

Tłumaczyłem bezpośrednio z prac Autora, pomny wielu wskazówek i rozmów, które dał mi jeszcze za życia.

Pragnę szczególnie podziękować p. Kazimierzowi Czarnocie za sprawdzenie tłumaczenia, pomoc redakcyjną i cenne uwagi merytoryczne.

Janusz Sytnik-Czetwertyński

Świat niechętnie odsłania tajemnice. Mówienie prawdy, czy raczej tego, co jesteśmy skłonni uznawać za prawdziwe, wymaga starannego przygotowania. I to zarówno w zakresie merytorycznym, jak i moralnym.

Różne są oblicza i poziomy prawdy. Jerzy Perzanowski wybrał drogę prawd najogólniejszych. Najogólniejszych, a więc prostych i ewidentnych.

By zrozumieć jego sposób myślenia, należy, co nieodzowne, zrozumieć go jako człowieka. Zacznijmy od kwestii osobistych.

Perzanowski był człowiekiem – jak my to nazywamy – dotkniętym przez los. Nieuleczalna choroba syna zdeterminowała życie naukowca, w tym również karierę zawodową. Medycyna – by tak rzec – nie potrafiła w tej sprawie dotrzeć do prawdy. Perzanowski, który nie był autorytetem w zakresie medycyny, przeniósł więc problem na poziom bardziej ogólny. Skupił się na metodologii. Szukał optymalnej drogi prawdy, wspólnej wszystkim dziedzinom.

Tak rozumiana droga prawdy musi dotyczyć spraw najogólniejszych, tego, od czego wszystko się zaczyna – bytu (bytu jako takiego). Dopiero później, stopniowo, można przejść do pytań nauk szczegółowych. I taki jest plan i cel pracy Perzanowskiego.

Są więc dwie drogi prawdy – prawda metody i prawda przedmiotu badań.

To była pierwsza rzecz, którą musieliśmy wyjaśnić.

Przejdźmy do sprawy drugiej. *Droga prawdy* to dzieło, które nie stanowi rozprawy popularnej. Jest to klasyczna rozprawa z zakresu ontologii. A jednak nie sposób nie dostrzec w niej odniesień do praktyki. Praktyka owych badań dotyczy – co dla Perzanowskiego było nie mniej ważne, o ile nie najważniejsze – kognitywistyki.

Kognitywistyka ma tu podwójne znaczenie. Po pierwsze, rozumiana jako wyemancypowana filozofia umysłu, stanowiła oręż Perzanowskiego w walce z chorobą syna. Po drugie, w problematyce kognitywistycznej ogniskują się naczelne problemy filozofii, szczególnie problem współistnienia dwóch podstawowych pierwiastków: materialnego i duchowego. Problem ten możemy uogólnić do postaci: w jaki sposób rzeczy namacalne, jak na przykład ciała, kontaktują się, a przecież kontaktują się w nas, z rzeczami nienamacalnymi, takimi jak na przykład rozum?

Teoria kognitywistyki bada więc punkt wspólny świata namacalnego i nienamacalnego oraz proces odpowiedzialny za przekazywanie bodźców. Wspomagana przez ontologię bada również coś więcej, a mianowicie: czy rzeczywiście istnieją reprezentacje świata materialnego i idealnego? Nie bada więc tylko tego, czym dane rzeczy są, ale przede wszystkim to, czy w ogóle są, czy też tylko wydają się być. Stąd Perzanowski pyta: *co jest?* nie tylko w odniesieniu do bytu, ale również jakości.

A zatem rzeczywistość ma charakter onto\logiczny. Dwie są bowiem sfery rzeczywistości – sfera ontologiczna (naturalna) i sfera wszystkich możliwości (logiczna). Sfera ontologiczna odnosi się do sposobu istnienia bytu, sfera logiczna – do jego struktury. Dany byt można więc definiować jako astrukturalny (z punktu widzenia ontologii) albo jako zbiór szeregu rozmaitych informacji (z punktu widzenia logiki). Z tego dychotomicznego charakte-